

jonge kunstenaars kunnen enkel zichzelf helpen... Het begrip 'artistieke vrijheid' wordt vandaag maar al te vaak beladen met allerlei verwarringscheppende betekenissen. In essentie blijft artistieke vrijheid voor mij: het zelfbeschikkingsrecht van de kunstenaar over zijn artistiek project. En aangezien vorm en inhoud van een kunstwerk in hoge mate bepaald worden door de omstandigheden waarin dat geproduceerd wordt, maakt de manier waarop een kunstenaar zijn werk organiseert intrinsiek deel uit van zijn artistieke vrijheid. Hij/zij ontwikkelt tijdens het creëren een werkcultuur die onlosmakelijk met het werk zelf verbonden is. Al wat tijdens de wordingsgeschiedenis van een project gebeurt, zit mee in het eindresultaat. Dat geldt in zelfs hogere mate voor jonge kunstenaars die hun methode, de weg waarlangs zij willen gaan, nog volop aan het zoeken zijn. Vooropstellen dat het ontwikkelen van een eigen structuur van nu af aan voor jonge kunstenaars uit den boze zou zijn, omdat zij hun ei ook kwijt kunnen in de grote structuren (met hun aan hun omvang beantwoordende werkcultuur), is een kortzichtige opvatting die aan het fragiele jonge werk schade kan berokkenen. In tegenstelling tot wat misschien in beleidskringen

tig mensen vermoorden. Dat is een vervelende politieke actie die zelfs voor de media niet langer interessant is. Of je kan diezelfde bommen omsnoeren en ergens ver weg in de bossen van Lapland dezelfde actie uitvoeren, jezelf opblazen. Maar in die omstandigheden verliest je handeling zijn mediacomponent en wordt die volledig intiem, privaat en een serieuze politieke verzetsdaad. Ikzelf werk intensief aan concepten zonder de bedoeling die in mijn recente projecten ook zichtbaar te maken. (*Ballettikka Internettikka*, *S.HTML*, *security*, *We finns, we don't use chains!*, *MomEnt.16: Orgasmus im Berlin*, enzovoort.) In deze omstandigheden zou de beste vraag op je antwoord kunnen zijn: nee, intimiteit verwatert nooit tot een louter spoor; de hyper-massamadia-samenleving kan haar niet vernietigen, enkel transformeren. *'Intimacy without a cause'* is vandaag de meest radicale weerstand tegen het kapitaal. Zoals in communistisch Praag –zoals Milan Kundera ons in herinnering brengt– waar groepsorgieën van intellectuelen in privé-appartementen het hoogtepunt waren van de oppositie tegen de politieke eenmaking. Dus: het orgasme is de hoogste manifestatie van politieke participatie. Op dat vlak is er niks veranderd.

VUJANOVIĆ Hoewel, de wereld is onbeschrijfelijk veranderd... Je sprak net over een heel belangrijk aspect van je werk, en ik stel voor dat we dit proberen te ontwikkelen en je netperformances trachten in te passen in de huidige macro-sociale, economische en politieke context. Digitale technologie, in het bijzonder het internet, met zijn zwakbegrensde informatiestroom, vertoont opvallende gelijkenissen met het globale zwakbegrensde kapitaal. Voor het internet en het kapitaal is alles in zekere zin hetzelfde. Ze gaan beiden uit van een eigen logica, die niet echt afhankelijk is van wie er aan deelneemt. Ze zijn allebei compleet ge-de-politiseerd. Het doet er niet toe of je Chinees, Indisch of Amerikaans bent, man of vrouw, wit of zwart, hetero of homo of biseksueel,...

Als ik die notie verbind met het nettheater en jouw werk, ben ik geïnteresseerd in één ding: denk je dat het internet (en dus ook het globale kapitaal) opnieuw kan gepolitiseerd worden door de kunstpraktijk? En als dat zo is, hoe dan? Door guerilla-acties? Of door intieme interventies in de onverschillige publieke ruimte van het internet? En hoe kan je vermijden vast te lopen in een herbevestiging van de structuren van het web waarin je functioneert? Ik ga akkoord met je opmerking over de Tsjechische intellectuelen op het moment dat het real-socialisme nog de plak zwaaide, maar de macro-context is intussen veranderd, en vandaag zou dit soort politieke act misschien net een gepaste *way of life* zijn, zelfs in de Tsjechische Republiek.

STROMAJER Mijn antwoord is betekenisloos. Ik ben geen net-activist, en ben dat ook nooit geweest. In het midden van de jaren '90, toen de net-activistische initiatieven, die het internet politiseerden en connecties aangingen met artistieke net-initiatieven (Net time, Syndicate, enzovoort) begonnen op te duiken, heb ik hen uitgelachen (hoewel ik zelf een actieve deelnemer was), en ben ik zelf doorgegaan met de masturbatie van mijn gesloten, claustrofobische, zinloze intimiteit. Ik geef toe (en ik zal dat nooit ontkennen) dat het internet volledig gecommmercialiseerd is, en nog nooit zo erg als vandaag. Het loopt inderdaad compleet parallel met het kapitaal en het consumentisme. Daarom deprimeert je vraag me ook zo, en ontwapent ze me, en maakt ze me triest en hulpeloos. Dus laten we even pauzeren en een koffie drinken...

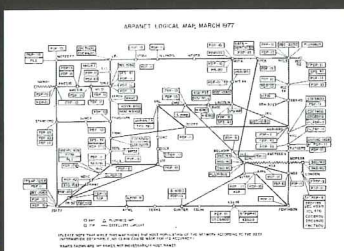
(Later...) Welnu, mijn kopje is leeg, maar ik heb geen oplossing gevonden. In mijn opinie is alles zinloos, niets helpt, noch de guerilla-acties, noch de politieke propaganda of filosofie. En als filosofie niet helpt, dan is de situatie echt hopeloos. Zelfs als ik ergens in geloofde, zou ik nog altijd vooral voor het trauma leven, voor het onmogelijke, de fantasie, de stilte, de utopie en de filosofie. Maar als ik kan lachen (in positieve zin) en ik lees Žižeks analyse van de hedendaagse westerse politiek, dan is alles echt verdoemd. Het enige wat ons rest is ironie. Maar het probleem is dat ironie ons altijd maar bitterder maakt. Alles wat ons omringt is alleen maar 'interessant' en niet 'veranderbaar'. We kunnen onszelf distantieëren van zowat alles. Er zijn enkel tactieken en strategieën; niks is echt of tastbaar. Elk van onze handelingen –hoe gevaarlijk of onwettelijk ook– is enkel een 'gepaste *way of life*' die geen waarde heeft omdat ze alleen binnen een bepaalde tijd functioneert. Het volgende moment zijn de regels en de manier waarop je in het leven staat alweer veranderd. Het binnenbreken in de intimiteit, hoe radicaal en direct die ook mag zijn, is zinloos in die context. Het is zelfs geen duidelijke 'storing',

L E X I C O N V A N D E T E C H N O C U L T U U R

zijn eerste publieke demonstratie in 1972, hetzelfde jaar waarin ook e-mail ontstaat. Later wordt dit netwerk uitgebreid voor academische doeleinden. Inmiddels had het leger geïnves-

teerd in de autonomie van het Arpanet. Men hoopte dat dit communicatie zou mogelijk maken in het geval een nucleaire aanval alle andere media zou uitschakelen. Als kind

van de koude oorlog herinnert het internet er zo bekeken aan dat de belangrijkste technologieën van de twintigste eeuw een militaire herkomst hebben. Zie ook *Wheelocopter*.

neerslag van het eerste bericht verstuurd via het Arpanet op 29 oktober 1969 om 22:30